

Jeszcze raz o wartościowych listach Miksteina w Generalnym Gubernatorstwie (GG)

Po ukazaniu się artykułu [1] i wiadomości na stronie phila.pl otrzymałem od dociekliwych czytelników pytania dotyczące możliwości przesyłania znaczków listami wartościowymi z GG za granicę i do Rzeszy, **co oficjalnie było zabronione**. Po wielu badaniach i poszukiwaniach materiałów na ten temat mogę teraz odpowiedzieć na te pytania.

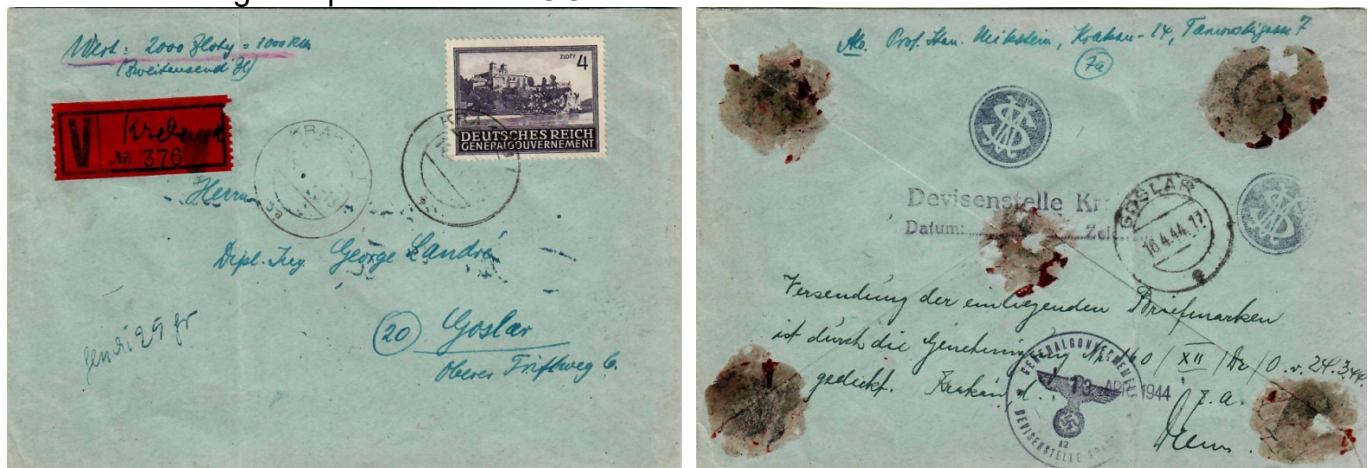
Pomiędzy GG i Rzeszą istniała tzw. „Granica policyjna, celna i dewizowa”. Wg Instrukcji Celnej Władz GG, począwszy od 1.06.1940 r., aby wysłać za granicę dewizy lub znaczki o wartości powyżej 40 złotych, trzeba było mieć pozwolenie z Wydziału Dewizowego. Dotyczyło to oczywiście tylko osób prywatnych, a nie Wysyłkowego Biura Filatelistycznego Niemieckiej Poczty Wschód (Versandstelle für Sammlermarken Deutsche Post Osten).

Na podstawie § 5 ust. 1 Dekretu Führera i Kanclerza Rzeszy Niemieckiej o Administracji okupowanych obszarów polskich, z dnia 12 października 1939 r. (Dz. U. Rzeszy Niem. I str. 2077) generalny gubernator dr Hans Frank zarządził utworzenie Urzędu Dewizowego w Krakowie (Devisenstelle Krakau). Urząd Kraków 20 mieścił się przy ulicy Krupniczej 44 [2]. Równocześnie utworzono cztery filie urzędów dewizowych: w Warszawie, Lublinie, Częstochowie i Radomiu. Filie te pełniły jedynie doradczą funkcję, jak udzielanie informacji oraz przyjmowanie wniosków z okolicznych miejscowości i przesyłanie ich do Urzędu Dewizowego w Krakowie. Urząd Dewizowy w Krakowie składał się z sześciu wydziałów [3]:

1. Wydział Zezwoleń (Genehmigungsabteilung),
2. Wydział Nadzoru (Überwachungsabteilung),
3. Wydział Informacji (Devisenauskunftsstellen),
4. Wydział Rozliczeń (Verrechnungsstelle),
5. Wydział Bankowy (Emissionsbank in Polen) oraz
6. Wydział Dochodzeń Celnych (Zollfandungsstelle).

Listy ze zgodą Urzędu Dewizowego na przesłanie znaczków z GG do Rzeszy są niezmiernie rzadkie; znanych jest tylko kilka takich listów [4].

Dla przypomnienia pokazano na il. 1 awers i rewers koperty listu opisanego w [1]. List posiada atest niemieckiego eksperta BPP od GG Michaela Schweizera.

il. 1 - awers i rewers koperty wartościowego listu Miksteina do Landré z 14.4.1944

Poniżej na il. 2 pokazano awers i rewers koperty listu wysłanego 23.07.1944 przez Stanisława Miksteina do niemieckiego eksperta filatelistycznego George Landré w Goslar/Rzesza. Więcej o obu ekspertach napisano w [1]. Jest to list na zadeklarowaną wartość 40.000 zł, co było na ówczesne czasy ogromną sumą, biorąc pod uwagę, że np. pracownicy umysłowi w 1944 r. zarabiali średnio kilkaset złotych miesięcznie [5]. List został ofrankowany znaczkiem Fi. nr 116 za 10 zł. Zgodnie z obowiązującą wówczas w GG taryfą pocztową opłata powinna wynosić 9,48 zł: list o wadze 32,5 g = 0,48 zł, ubezpieczenie listu wartościowego za 40.000 zł = 8 zł, opłata manipulacyjna za wartość ponad 200 zł = 1 zł; razem 9,48 zł. Opłata (porto) w wysokości 10 zł jest o 52 gr zawyżona na korzyść poczty. Na rewersie koperty listu widać pięć śladów po wykuszonych pieczęciach lakowych, dwa odciski w tuszu wykonanych okrągłym stemplem lakowym Stanisława Miksteina o rysunku S/M, stempel Wydziału Dewizowego GG, stempel

odbiorczy u.p. Goslar oraz maszynowe potwierdzenie urzędnika celnego i jego podpis: „Die Rücksendung der einliegenden Marken erfolgt auf Grund der Genehmigung Nr. 160/XII/Dr/Np. vom 28. April 1944. Krakau den 24. Juli 1944”. Tłumaczenie tego napisu na polski oznacza, że Mikstein dostał w Urzędzie Dewizowym w Krakowie 28.04.1944 zezwolenie na zwrot znaczków do Landré o zadeklarowanej wartości 40.000 zł, co potwierdził urzędnik wydziału dewizowego stemplem i podpisem 24.07.1944. List posiada atest niemieckiego eksperta BPP od GG Detlewa Pfeiffera. Ekspersi BPP potwierdzają w atestach prawdziwość badanych walorów i cytują wspomniane w niniejszym artykule przepisy dewizowe dotyczące uzyskania zgody z Urzędu Dewizowego na przesyłanie znaczków z GG za granicę.

il. 2 - awers i rewers koperty wartościowego listu Miksteina do Landré z 23.7.1944

Podsumowanie:

Aby móc przesłać znaczki w listach za granicę, wnioskodawca musiał starać się o zezwolenie w odpowiednim Urzędzie Dewizowym w Wydziale Zezwoleń (Genehmigungsabteilung). Była to skomplikowana, czasochłonna i kosztowna procedura. Wnioskodawca musiał najpierw wypełnić odpowiedni formularz celny (Antrag auf Erteilung einer Devisengenehmigung), załączyć dokładny spis i opis znaczków oraz uzasadnić potrzebę ich przesłania do adresata. O zezwoleniu (Genehmigungsbescheid) lub odmowie wnioskodawca był po jakimś czasie informowany przez Wydział Zezwoleń. Po pozytywnej decyzji wnioskodawca musiał osobiście przyjść do Urzędu Dewizowego z ofrankowaną kopertą i przeznaczonymi do wysyłki znaczkami wg uprzednio przedłożonej listy. Urzędnik celny po sprawdzeniu znaczków wpisywał na rewersie koperty listu odręcznie lub maszynowo zezwolenie. Następnie list był zalepiony i opatrzony pojedynczym lub podwójnym stemplem Urzędu Dewizowego, jak i lakowymi oraz ewentualnie dodatkowo innymi jeszcze stemplami nadawcy listu.

W Rozporządzeniu Dewizowym dla GG z dnia 15 listopada 1939 r. § 1. (2) jest napisane: „Jeżeli dla czynności prawnych i działań według niniejszego rozporządzenia wymagane jest zezwolenie, wówczas zezwolenia udziela Urząd Dewizowy. Urząd Dewizowy może udzielenie zezwolenia uzależnić od warunków i połączyć je z nałożeniem zleceń oraz na pokrycie kosztów administracyjnych **pobrać opłaty.**” [2].

Ciekawe byłoby się dowiedzieć, ile takie zezwolenie za przesłanie znaczków o wartości 40.000 zł z GG do Rzeszy kosztowało. Niestety, mimo wielu poszukiwań w niemieckich archiwach i bibliotekach nie udało mi się znaleźć taryfy lub informacji o wysokości takich opłat.

Może ktoś z PT Czytelników ma na temat wspomnianych opłat konkretne informacje?

Publikacje:

- [1] Jarawka Tadeusz, Fołta Stanisław, Ciekawa koperta listu Stanisława Miksteina do George Landré z kwietnia 1944 r. oraz kilka uwag o prawdziwych i „filatelistycznych” listach w Generalnym Gubernatorstwie, Filatelista, 2018, nr 12 (1154), str. 684-686
- [2] Dr Albert Weh, Prawo Generalnego Gubernatorstwa, Burgverlag Krakau, 1941, str. E300-304
- [3] Detlew Pfeiffer, Die Devisenbewirtschaftung des Generalgouvernements (GG), Poststempelgilde e.V., Gliederbrief 264-Februar 2021 str. 1-2
- [4] Bernhard Albrecht und Otto Thal, 200 Fragen und Antworten aus den Rundbriefen der ArGe GG e.V. 1939-1945, ArGe GG Handbuch Nr. H71, morgana-edition, Berlin Schönefeld 2015, str. 199-200
- [5] W okupowanym Krakowie, (online), <<https://muzeum-ak.pl/wydarzenia1/kcfinder/upload/files/W%20okupowanym%20Krakowie%285%29.pdf>>, str. 26, dostęp 15.06.2021